Prof. dr hab. Tetyana Kosmeda
Instytut Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej
Wydział Neofilologii
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
al. Niepodległości, 4,
61-874, Poznań
tel. +48 880 484 623

Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra Jewgienia Zubkowa w postępowaniu o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego

Recenzja niniejsza – przygotowana zgodnie z wymogami Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) oraz Rozporządzenia z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego – składa się z trzech części: 1) oceny najważniejszego osiągnięcia naukowo-badawczego, uzasadniającego wszczęcie postępowania habilitacyjnego, 2) oceny pozostałego dorobku naukowego oraz 3) oceny dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi w kraju i za granicą.

1. Ocena najważniejszego osiągnięcia naukowo-badawczego, uzasadniającego wszczęcie postępowania habilitacyjnego

Zgodnie z wnioskiem o wszczęcie postępowania habilitacyjnego dr Jewgienij Zubkow wskazał jako swoje najważniejsze osiągnięcie naukowe dwutomową monografię: *Русский уголовный дискурс*. Книга первая. *Уголовный дискурс как феномен усложненной семиотической деятельности* (Wydawnictwo: Adam Marszałek, Toruń 2019, ss. 222), *Русский уголовный дискурс*. Книга вторая. *Парадигматика русского уголовного дискурса и анализ российского уголовного антропогенного ландшафта* (Wydawnictwo: Adam Marszałek, Toruń 2019, ss. 301). Monografia ta jest zwieńczeniem wieloletnich badań habilitanta w zakresie rosyjskiego dyskursu przestępczego i stanowi znaczące osiągnięcie naukowe dra Zubkowa. Temat rozprawy jest **aktualny**. Autor porusza jeden z najważniejszych problemów współczesnego językoznawstwa – granice świata realnego i świata języka: przedstawianie rzeczywistości nie tylko werbalne, lecz także niewerbalne. Praca została napisana zgodnie z **centryzmem dyskursu, centryzmem tekstu i centryzmem słowa.** Monografia **odzwierciedla podejście interdyscyplinarne**, dotyczy bowiem zagadnień z pogranicza prawoznawstwa, psychologii, historii i językoznawstwa. Interdyscyplinarny charakter rozprawy podnosi niewątpliwie jej

wartość naukową i poznawczą. Proces komunikacji autor uznaje za zjawisko wielopłaszczyznowe, które wymaga wszechstronnych i wieloaspektowych badań. **Oceniana monografia łączy w sobie trzy paradygmaty naukowe – historyczno-porównawczy, strukturalny oraz funkcjonalno-komunikacyjny.**

Tom pierwszy, ***Русский уголовный дискурс.* Книга первая. *Уголовный дискурс как феномен усложненной семиотической деятельности***, zaczyna się tradycyjnie od jednego z najważniejszych elementów tego typu prac – od Wstępu (s. 7–15), który dotyczy zagadnień teoretyczno-metodologicznych. Dr Zubkow charakteryzuje w nim m. in. przedmiot rozprawy, jej cel, zasady i aspekty deskrypcji i analizy materiału. Wykorzystuje metodologię badań opracowaną przez profesora O. Leszczaka. Oznacza to, że aktualizuje on zasadę jednoczesnego uwzględniania funkcji podobieństwa i ciągłości w rozumieniu języka i bierze pod uwagę epistemologiczną zasadę badań. Autor słusznie dostrzega quasi-terminologię kluczowych pojęć – *argo, żargonu, slangu i dyskursu*, które później szczegółowo opisuje. J. Zubkow uzasadnia metajęzyk i podkreśla potrzebę posługiwania się opozycyjnymi terminami – *obserwacja* (z innych dziedzin naukowych niż językoznawstwo) i *opis* (właściwy dla językoznawstwa). Innym ważnym założeniem metodologicznym pracy jest opieranie się na teorii Romana Jacobsona, udoskonalonej przez Umberto Eco. Habilitant argumentuje także potrzebę wykorzystania analizy relacji paradygmatycznych i syntagmatycznych w odniesieniu do teorii opracowanych przez Jana Baudouina de Courtenay, Mikołaja Kruszewskiego, Ferdinanda de Saussure'a i Louis Hjelmsleva. Taka kombinacja teorii świadczy z jednej strony o pewnej odwadze J. Zubkowa do synkretycznego łączenia opracowań teoretycznych znanych naukowców, z drugiej zaś – o próbie urzeczywistnienia w badaniach podejścia eklektycznego. Należy zaznaczyć, że w kolejnych częściach pracy takie właśnie podejście jest rozwijane konsekwentnie i przekonująco. **Wartość dodaną pracy stanowi także strukturalistyczne odróżnienie w opisie językowym płaszczyzny synchronicznej i diachronicznej**. Habilitant nie boi się mówić o potrzebie korygowania i udoskonalania teorii poprzedników, uzasadniając jej niezbędność w ramach wypracowanej koncepcji badawczej. Godne uwagi jest również to, że J. Zubkow wykorzystuje w rozprawie teorie i poglądy już dawno zapomniane, uciekając się do metody skalowania hierarchicznego, opracowanej przez Lwa Gumilowa. Jest to niewątpliwie dobra technika naukowa, skutecznie reanimowana przez habilitanta. Autor uwzględnia i rozwija teorię Kruszewskiego-Kuryłowicza o pewnej asymetrii relacji paradygmatycznych i syntagmatycznych. W tym miejscu zaznaczę od razu, że autorowi udało się tę teorię pogłębić i rozbudować. O językowym obrazie świata każdego człowieka decydują omówione w opracowaniu mechanizmy „wypowiadania" konceptualnego obrazu świata. Istota ludzka potrafi wyrazić to, co obserwuje, słowami i w sposób niewerbalny. Oczywistym jest fakt, że wszystko wokół nas tworzy obiektywny i subiektywny świat, czyli „rzeczywistość mówioną". Postulat Leo Wittgensteina jest w tym wypadku przekonujący: „Świat

to zbiór faktów, a nie rzeczy". To doskonale znane stwierdzenie lingwistyczno-filozoficzne wyjaśnia złożoność przedmiotu badań. Każdy bowiem stwierdzony fakt rzeczywistości staje się werbalnym i niewerbalnym reprezentantem obiektywnego świata oraz wytworem aktywności języka, czego dowodem jest materiał zaprezentowany w monografii, jego opis i analiza. Dyskurs przestępców rozumiany jest jako złożone działanie komunikacyjne wywołane interferencją czynników psychologicznych, poznawczych i pozajęzykowych oraz połączenie werbalnych i niewerbalnych składników interakcji. Habilitant stara się w pełni zrozumieć istotę integralnego zjawiska rosyjskiego dyskursu kryminalnego jako konsekwencji komunikacyjno-poznawczej interakcji przestępców w ustnych i pisemnych dyskursach, z uwzględnieniem historii powstania rosyjskiej kultury językowej i jej stanu obecnego. Tematem rozprawy jest oryginalność funkcjonowania owego dyskursu, jego formy i sposoby realizacji, pochodzenie i in. Baza źródłowa pracy jest imponującą. Składają się na nią źródła leksykograficzne (np. słowniki definicyjne, etymologiczne, historyczne i wyrazów obcych, z zakresu nie tylko leksykografii rosyjskiej, lecz także słownikarstwa polskiego czy niemieckiego), utwory literackie, współczesne materiały audio i wideo.

Jeżeli idzie o metody badań, to w rozprawie zastosowano procedury ogólnonaukowe (metodę opisową, indukcji i dedukcji, analizę i syntezę, metodę klasyfikacji, obserwacji, abstrakcji matematycznej i in.) oraz specjalistyczne (analizę dyskursu, intencji, analizę kontekstualno-interpretacyjną, dystrybucyjną, aksjologiczną, porównawczą, analizę definicji słownikowych, metodę analizy transformacyjnej i etymologicznej, metodę wywiadu i in.). Oryginalność i bogactwo metod badawczych pozwoliły na wypracowanie autorskiego modelu analizy, który autor stosuje w sposób przemyślany i konsekwentnie.

Habilitant wykorzystał wystarczającą liczbę pozycji naukowych, podjął próbę ich przeanalizowania, w pewnym stopniu wypracował także własne podejście metodologiczne niezbędne do analizy bogatego i szczegółowego materiału językowo-faktograficznego.

Zebrany materiał został po raz pierwszy opisany wyczerpująco, dzięki czemu wnioski, do których autor doszedł, są **ważne pod względem naukowym i w pewnym stopniu innowacyjne**.

Wyraźnie da się zauważyć nowatorski charakter rozprawy. Po raz pierwszy został omówiony kompleksowo rosyjski dyskurs kryminalny w formie ustnej i pisemnej, z uwzględnieniem czynników niewerbalnych, w płaszczyźnie synchronicznej i diachronicznej, w porównaniu z innymi społecznościami językowymi w celu wyjaśnienie charakteru zapożyczeń i tożsamości narodowej; można zatem rzec, że habilitant zaproponował nowy kierunek badawczy językoznawstwa, a mianowicie *lingwistykę subkultury przestępczej*. Zostały wypracowane ponadto nowatorska metodologia oraz model analizy oparty na syntezie trzech paradygmatów naukowych, zaproponowano metajęzyk w oparciu o opozycyjne terminy superwizji i terminów analizy z uwzględnieniem poglądów dyskusyjnych i nowatorskich. Zastosowano także koncepcję

synkretyczno-eklektyczną opartą na aktualizacji kluczowych postulatów badaczy klasycznej przeszłości językowej i teraźniejszości.

Znaczenie teoretyczne pracy polega na tym, że zawarte w niej przemyślenia uzupełniają przede wszystkim (1) *teorię lingwistyki dyskursywnej*, gdyż jasno zarysowują teoretyczne podstawy badań nad dyskursem kryminalnym, uzasadniają jego status w rosyjskiej kulturze językowej zależnej od doświadczenia psychicznego i sensorycznego komunikatorów, uwypuklają zagadnienie tradycji w rosyjskiej kulturze językowej, która jest związana z innymi kulturami językowymi (polską, niemiecką itp.). Teoretyczne postulaty analizy dyskursu kryminalnego można przełożyć na (2) *teorię gatunków mowy* (specyfika gatunków mowy w komunikacji przestępców i możliwości ich realizacji), (3) *aksjologię lingwistyczną* (aktualizacja opozycji *komunikacja pozytywna – komunikacja negatywna*), (4) *lingwistyczną teorię personologii* (*osobowości*) (ogólne kompetencje językowe i kompetencje językowe sprawcy), (5) *teorię lingwistyczno-konspiracyjną* (kody i szyfry mowy przestępczej), (6) *teorię psycholingwistyki* (mechanizmy i procesy planowania, generowania, percepcji, interpretacji, rozumienia dyskursu kryminalnego), (7) *teorię językoznawstwa prawniczego* (interpretacja wypowiedzi kryminalnej), (8) *teorię twórczości językowej* (wyjaśnienie specyfiki modelowania mowy tajnej), (9) *teorię lingwoemotiologii* (specyfika werbalizacji emocji w mowie przestępców), (10) *teorię* tzw. *„lingwistyki kłamstwa"*; (11) *lingwokonceptologię* (kluczowe pojęcia dyskursu kryminalnego), (12) *socjolingwistykę* (związek języka z rzeczywistością), (13) *lingwistykę płci* (dyskurs męski) i (14) *teorię onomastyki* (rozważania nad różnymi grupami onimów).

Praktyczne znaczenie rozprawy wiąże się z możliwością wykorzystania materiałów na zajęciach specjalistycznych z zakresu lingwistyki dyskursu, komunikacji językowej, a także w kształceniu psychologów i prawników, zwłaszcza w aspekcie kompetencji komunikacyjnych.

Struktura monografii jest przemyślana, logiczna i nie budzi żadnych zastrzeżeń. Tom pierwszy, ***Русский уголовный дискурс.* Книга первая. *Уголовный дискурс как феномен усложненной семиотической деятельности***, oprócz omawianego wprowadzenia zawiera pięć rozdziałów. Dr Zubkow opisuje szczegółowo autorską koncepcję rozprawy, uzasadnia metodologię pracy, przedstawia metody badawcze, zarysowuje przedmiot badań, prezentuje źródła materiału, koncentruje się także na metajęzyku oraz historycznych i antropologicznych podstawach badań. Tom wieńczą konkretne wnioski, bibliografia oraz wykaz źródeł audiowizualnych. Trzy pierwsze części mają podobną objętość. Część czwarta jest największa, ponieważ dotyczy uzasadnienia kluczowych koncepcji badawczych w kontekście dyskursu kryminalnego (przestępczego).

Tom drugi, ***Русский уголовный дискурс.* Книга вторая. *Парадигматика русского уголовного дискурса и анализ российского уголовного антропогенного ландшафта***, odznacza się równie przemyślaną strukturą. Oprócz wstępu (s. 7–10) składa się z dwóch

zasadniczych rozdziałów: pierwszy odnosi się do paradygmatu dyskursu kryminalnego (s. 11–133), drugi zaś dotyczy właściwości *antysystemu dyskursu kryminalnego*, zawiera również analizę dyskursu artystycznego ilustrującego mowę przestępców (na podstawie powieść I. Ilfa i E. Petrowa *Золотой теленок*, s. 135–273). Analizie zostały poddane również teksty I. Babla, W. Wysockiego, F. Dostojewskiego, A. Czechowa, A. Kuprina. Materiał badawczy obejmuje także dyskurs filmów fabularnych o tematyce kryminalnej, teksty piosenek kryminalnych (szanson), refleksje na temat komunikacji fatycznej (*Божба, Воровское слово, Босяцкая клятва, Ответ* i in.) czy też rytualnej i niewerbalnej.

W drugiej części pracy autor opisuje interesujące fakty językowe dotyczące znaczenia kategorii gramatycznych liczby (s. 48, 50, 55, 57, 237) i czasu (s. 129, 132), modelując specyfikę tych znaczeń. Zamieszcza dodatkowo interpretację słów kluczowych (*ксива, общак, смотрящий, мент, мусор, мулька, стрелка, терка, рэкет, бригада)* w dyskursie kryminalnym, wyjaśnia semantykę jednostek frazeologicznych (*новый русский, крестный отец, хороший парень, гражданин начальник, даю честняк*), konceptów (*честный вор, честный жулик* i in.), omawia również symbolikę kolorów (s. 96, 137, 149, 150, 151, 159, 160, 172, 175, 200, 225). Dzieli się także refleksjami na temat leksyki onomastycznej, pseudonimów, topoetnonimów i in., które funkcjonują w badanym środowisku (s. 75, 87, 95, 136, 148, 154 i 163). Charakteryzuje językowy obraz świata przestępców, ich komunikację z uwzględnieniem m.in. homonimów interpersonalnych, idiostylistycznych czy dyskursywnych.

Tom drugi kończy się solidnymi, wiarygodnymi i odzwierciedlającymi zawartość pracy wnioskami (s. 275–287) oraz dokładną bibliografią (s. 289–301) z podziałem na literaturę naukową, źródła leksykograficzne, utwory literackie, teksty publicystyczne i źródła audiowizualne.

Chce zwrócić uwagę na odpowiednią prezentację materiału w postaci schematów, tabel i diagramów. Takie przedstawienie materiału wzbogaca tekst, demonstruje zdolność autora do myślenia abstrakcyjnego. Habilitant dąży do uszczegółowiania deskrypcji, dlatego prawie na każdej stronie pojawiają się przypisy dolne, w których dr Zubkow tłumaczy, uściśla i przedstawia różne poglądy w odniesieniu do konkretnego zagadnienia. Czasami przypisy te wydają się zbędne i obciążają tekst (np. na s. 18 tomu pierwszego i in.).

Język rozprawy odpowiada aktualnym wymaganiom, choć moim zdaniem nie jest pozbawiony wad:

(1) Habilitant zbyt często używa zaimków osobowych (*мы, наш, нами*), nawet kilka razy w jednym zdaniu (jest to widoczne zwłaszcza w tomie pierwszym, np. na s. 11, 12, 13, 14, 23, 24, 25 itd., pojawia się także w tomie drugim, por. np.: *В **нашем** исследовании **мы** опираемся...*).

(2) Uważam też za nieuzasadnione nadużywanie takich struktur składniowych, jak *по нашему мнению...*, należy odwoływać się do rozważań innych naukowców, a nie własnych, ponieważ cały tekst prezentuje przemyślenia autora.

(3) Tekst jest trudny do zrozumienia ze względu na zbyt długie zdania. Według moich obliczeń przeciętna długość zdań w obu częściach monografii liczy około 40 wyrazów, często pojawiają się zdania 50-elementowe, zdarzają się również konstrukcje składniowe liczące więcej niż 100 słów. Zbyt długi (16 wyrazów) wydaje się też tytuł pierwszego rozdziału (w tomie pierwszym, s. 17: *Традиция и методология исследований коммуникации профессиональных преступников: проблемы концептуализации объекта и единства терминологии при интердисциплинарном исследовании*).

(4) Zasady (logika) przedstawiania nazwisk badaczy podczas ich wymieniania w tekście monografii nie są do końca zrozumiałe. Zaleca się zachowanie tradycyjnego porządku alfabetycznego (por. np.: s. 11 i 70 w części pierwszej). Ponadto jest całkowicie nielogiczne wymienianie bardzo licznych nazwisk bez wskazania źródeł, na przykład w pierwszym tomie na s. 11 wymieniono 28 nazwisk bez odwołań do konkretnych publikacji.

(5) Cytaty są zbyt obszerne, np. w pierwszym tomie na s. 42 (cytat liczy 28 wierszy), na s. 48 (jeden cytat – 12 wierszy, drugi – 9), na s. 58–59 (17 wierszy), podobnie jest też w tomie drugim. Trudno zaakceptować zbyt aktywne cytowanie niektórych badaczy, np. O. Leszczaka (nawet kilka odwołań na jednej stronie, por. np.: s. 71, 72, 73 i 74 (w pierwszym tomie). Taką sytuację obserwujemy również w tomie drugim.

(6) Dysertacja nie jest pozbawiona niedociągnięć stylistycznych:

(a) np. na s. 19 i 103 (tom pierwszy) mamy tautologie: ***Исследователи***, *в зависимости от онтологии, обращают внимание на разные характеристики анализируемых сущностей и, в принципе,* ***исследуют*** *разные явления*); *...на наш* ***взгляд***, *уместен* ***взгляд*** *А. А. Потебни...*;

(b) na s. 21, 105, 170 i in. (tom pierwszy) napotykamy niedokładne sformułowania, por.: *Мы* ***полностью*** *согласны с Арнольд,* ***но с оговоркой***...), podobnie w tomie drugim na s. 7, 14 i in.;

(c) nieprawidłowe stwierdzenia (w pierwszym tomie na s. 37, 39, 41, 110, 111, 168, 180, 190, i 196; podobnie w drugiej części), wyrażenia ekspresyjne, które nie są właściwe dla stylu naukowego, np. na s. 39 (*Поэтому, прежде чем сделать шаг вперед, мы должны сделать несколько шагов назад...*), w pierwszym tomie także na s. 69, 91, 94, 95, 96 i in., w drugim – na s. 19, 22, 23, 37, 38, 39, 40, 76, 83, 143 i in;

(d) nienormatywne użycie polonizmów – w pierwszej części na s. 65, 74, 75, 84, 90, 196, 206 (*...* ***берет за точку отсчета*** *речевой жанр...;* ***попросту говоря***... i in.);

(e) błędy interpunkcyjne i ortograficzne, w szczególności niepoprawne przenoszenie wyrazów (jedna litera ucieka) – w tomie pierwszym na s. 20, 23, 57, 72, 75, 85, 87, 94, 102, 108, 109, 117, 162, 166, 167, 169, w drugim – na s. 17, 21, 24, 36, 44, 60, 139, 140, 161, 182 i 186.

Jak każda praca naukowa, rozprawa J. Zubkowa **nie jest pozbawiona pewnych niedociągnięć i ma niezrealizowaną perspektywę badawczą**.

Uwagi ogólne.

(1) Praca jest przesycona terminami, niekiedy habilitant używa terminów nieprecyzyjnych, np. na s. 11 (tom pierwszy) pojawia się określenie *острая дихотомия*, na s. 79 – *шкала языка* zamiast tradycyjnego terminu *языковые иерархические уровни* i in., w tomie drugim na s. 15 – *психологическое ожидание*, na s. 100 – *довольно двойственная коннотация*, na s. 122 – *спорный маркер* i in. Autor nadużywa wyrażeń metajęzykowych w postaci skrótów, np. *т.н.* (*так называемый*) i cudzysłowu „", który oznacza 'малоизвестный, несколько необычный', 'указание на то, что термин по своему значению не отвечает называемому им предмету, понятию, явлению' (*Малый академический словарь русского языка*. https://classes.ru/all-russian/dictionary-russian-academ-term-79641.htm.), np. w tomie pierwszym na s. 12, 13, 14, 22, 69 i in. (por.: s. 12 – *Основное внимание мы уделяем* ***т.н.*** *эффекту отталкивания от общего языкового ряда…*; s. 14 – ***т.н.*** *«постоянная орбита исследователя»...; т.н. случайный источник;* s. 19. – ***т.н.*** *«ревиндикация традиции»*, s. 22. – ***т.н.*** *«(Золотая) Рота»...;* s. 23 – ***т.н.*** *«функции объекта»...;* s. 29 – ***т.н.*** *блатной...*; s. 69 – ***т.н.*** *«сведения источников...;* s. 105 – ***т.н.*** *треугольник...*). To samo mamy w tomie drugim. Takie nadużycia prowadzą do pewnej amorficzności terminologicznej. Czy właściwe jest stosowanie terminu *негативное мироощущение, негативное мировоззрение* (s. 135 w tomie pierwszym)? Dlaczego termin *дискретная антисистема* (s. 178 w tomie pierwszym) habilitant uważa za stylistycznie nieodpowiedni?

(2) W niektórych miejscach rozprawy mamy do czynienia z bardzo uproszczoną prezentacją materiału, ze zbędną deskrypcją dobrze znanych faktów, np. w tomie pierwszym na s. 21 (*Не будем забывать о том, что в зависимости от выбора методов определенной парадигмы или онтологии, объект исследования и полученные результаты будут существенно отличаться...*). Por. też na s. 56 informację o poliparadygmacie, na s. 92 – o rozróżnieniu pojęć *tekst* i *znaczenie*, na s. 96 – o rozumieniu dychotomii *znaczenie* (*значение*) – *sens* (*смысл*), na s. 97 – o terminie *znaczenie*, na s. 126 – o zjawisku zapożyczania i in. Podobnie sytuacja wygląda i w drugiej części monografii.

(3) Ponieważ uwaga została skupiona szczegółowo na dwóch wymiarach językowych – paradygmatyce i syntagmatyce, należałoby oczywiście wziąć pod uwagę także trzeci wymiar, wskazany przez Dmitrija Szmelewa, czyli relacje epidigmatyczne. Rozważania nad epidygmatyką są przedstawione w drugiej części monografii.

(4) Ponadto habilitant rozważa specyfikę rosyjskiego dyskursu carskiej Rosji, ZSRR i Rosji postradzieckiej (tom drugi), nie komentuje jednak rozprzestrzeniania się rosyjskojęzycznego dyskursu przestępców w Ukrainie jako państwie wolnym i niepodległym. Dyskurs ten musi być – jak się wydaje – inny, ponieważ odzwierciedla on indywidualizację wszelkich form języka rosyjskiego poza metropolią, w szczególności w specyficznym języku kryminalistów Odessy, Charkowa, Kijowa itp.), por. np. w drugim tomie s. 154, 156, 157, 162, 171, 185, 189, 196, 197, 198, 215. Na specyfikę rosyjskiego dyskursu w Ukrainie zwracają uwagę liczni badacze, np.: Кошман И. Н., *Русский язык в диалоге культур (на материале русских публицистических текстов Украины)*. Луганск. Изд-во ВНУ им. В. Даля. 2011; Крысин Л. П., *Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка.* Москва. Наука. 1987.

(5) Szkoda, że w monografii brakuje indeksu nazwisk oraz indeksu tematycznego (terminologisznego).

2. Ocena dorobku naukowo-badawczego

Dorobek naukowy dra Zubkowa pod względem ilościowym jest duży: obejmuje łącznie 55 publikacji, po doktoracie 52. W rozbiciu na różne typy publikacji dorobek ten przedstawia się następująco (pierwsza liczba odnosi się do okresu przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora, druga – do okresu po jego uzyskaniu; w wykazie nie uwzględniam sprawozdania z konferencji i opinii wydawniczej, które nie są publikacjami naukowymi):

(a) *monografie książkowe*: 0 i 1 (monografia merytorycznie należy do okresu po uzyskaniu stopnia doktora),

(b) *rozdziały w monografiach naukowych*: 1 i 14,

(c) *artykuły naukowe*: 2 i 38 (wpośród ww. artykułów 33 zostały poświęcone badaniom nad dyskursem kryminalnym).

Czternaście tekstów ma charakter *rozdziałów monografii wieloautorskich*: 11 z nich zostały opublikowane w *monografiach polskich* i 3 w *monografiach zagranicznych*.

Osiemnaście artykułów ukazało się w *polskich punktowanych czasopismach językoznawczych* („Badania Naukowe WSU", „Respektus Philologicus", „Studia Rusycystyczne UJK", „The Peculiarity of Man", „Studia Rusycystyczne Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego J. Kochanowskiego"), natomiast 23 artykuły zamieszczono w recenzowanych *czasopismach zagranicznych* (Białoruś, Rosja, Ukraina).

Według analizy bibliometrycznej Habilitant otrzymał za wszystkie publikacje 222 punktu (por. zał. 8).

Dorobek naukowy dra Zubkowa koncentruje się w okresie podoktorskim wokół trzech problemów:

1) dyskurs kryminalny w kontekście nowoczesnego paradygmatu wielofunkcyjności (w monografii znajdujemy odniesienia do innych prac habilitanta, uzupełniające i poszerzające

zagadnienia związane z interpretacją dyskursu kryminalnego),

2) rozwój języka literackiego poprzez zapożyczenia z języka mówionego (*Взаимоотношение разговорного языка и языкового стандарта как один из факторов, влияющих на процесс заимствования; Расширение семантичнского поля – национальный фактор и интертекстуальность; Языковые изменения в контексте ментальных преобразований; Языковые изменения в культурологическом контексте; Особенности перевода «разговорных единиц в дискурсе» – методологческие «мины»; Новые тенденции при заимствовании терминологической лексики*),

3) oddziaływanie języka polskiego i rosyjskiego w kontekście dyskursu politycznego i biznesowego (*Próba analizy porównawczej podstawowych konceptów dyskursu politycznego w językach polskim i rosyjskim; Политики и бизменены – грамматическая правильность и политическая корректность; Грамматика «великого и могучего»: наше и чужое*).

W okresie po uzyskaniu stopnia naukowego doktora habilitant wygłosił 27 referatów na konferencjach zorganizowanych *przez polskie* i *zagraniczne* ośrodki naukowe (w Warszawie, Kielcach, Sukowie, Nowogrodzie Wielkim, Moskwie, Kijowie i in.).

W latach 2016–2017 dr Zubkow odbył staż naukowy w Nowogrodzkim Uniwersytecie Państwowym im. Jarosława Mądrego (Federacja Rosyjska). W 2017 r. rozpoczął na uniwersytecie nowogrodzkim staż habilitacyjny z zakresu *Teorii języka*. Konsultantem naukowym w Federacji Rosyjskiej był dr hab., docent Nowogrodzkiego Uniwersytetu Państwowego W. I. Zaika, konsultantem naukowym w Polsce – dr hab., prof. UJK Oleg Leszczak.

Dorobek naukowo-badawczy dra Jewgienija Zubkowa z okresu po uzyskaniu stopnia naukowego doktora oceniam pozytywnie. Spełnia on wymogi kwantytatywne i kwalitatywne stawiane w przewodzie habilitacyjnym, demonstruje aktywność badacza w dążeniu do kompleksowego i dogłębnego zbadania interesującego go problemu naukowego, wzbogacenia dotychczasowej wiedzy i rozwijania własnej koncepcji badawczej.

3. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi w kraju i za granicą

Dr Jewgienij Zubkow w 1997 roku ukończył Charkowski Uniwersytet Państwowy (Ukraina) na kierunku język niemiecki. W roku 2000 nostryfikował ukraiński dyplom w Polsce i został magistrem, wykładowcą języka niemieckiego i angielskiego. Rozprawę doktorską pt. *Процесс заимствования лексики из английского в русский и немецкий языки. Сравнительный анализ* (*Proces zapożyczania leksyki z języka angielskiego do niemieckiego i rosyjskiego. Analiza porównawcza*), przygotowaną pod kierunkiem prof. Kazimierza Lucińskiego, habilitant obronił w roku 2003.

Pracę na wyższej uczelni dr Zubkow rozpoczął w roku 2000, najpierw na stanowisku lektora języków obcych w Międzywydziałowym Studium Języków Obcych Akademii Świętokrzyskiej

(obecnie UJK), później, od roku 2000 do 2011, pracował jako wykładowca języka angielskiego w Wyższej Szkole Umiejętności im. Stanisława Staszica (WSU) w Kielcach. W latach 2001–2004 był asystentem w Instytucie Filologii Rosyjskiej Akademii Świętokrzyskiej, od 2008 do 2020 pracował na stanowisku adiunkta początkowo w Instytucie Filologii Rosyjskiej, później w Instytucie Języków Obcych oraz Instytucie Literaturoznawstwa i Językoznawstwa UJK.

Jako nauczyciel akademicki habilitant prowadził zajęcia dydaktyczne z praktycznej nauki języka angielskiego, niemieckiego, rosyjskiego (konwersacje, pisanie, ortografia, struktury), języka rosyjskiego biznesu. W latach 2004–2011 kierował pracami licencjackimi (35) oraz magisterskimi (32) z zakresu *Język rosyjski biznesu*, w latach 2010–2011 był promotorem 11 prac licencjackich na specjalności *Filologia rosyjska z językiem angielskim*.

Dr Zubkow *brał aktywny udział w działaniach organizacyjnych*. W latach 2004–2006 i 2015–2016 pełnił funkcję członka instytutowej bądź wydziałowej komisji rekrutacyjnej, w okresie 2011–2016 był członkiem wydziałowej komisji wyborczej. W latach 2013–2019 pełnił funkcję sekretarza czasopisma *Studia Rusycystyczne UJK*.

W roku 2003 habilitant otrzymał Nagrodę Rektora AŚ III stopnia za działalność naukową, w roku zaś 2019 – Nagrodę Naukową Rektora UJK I stopnia. W roku 2020 dr Zubkow został członkiem Komitetu Programowego Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. *Проблемы коммуникации в новой информационной среде первой четверта XXI века* w Tweru (Federacja Rosyjska). W 2020 roku z inicjatywy habilitanta został utworzony międzynarodowy akademicki interdyscyplinarny zespół badawczy nad ideologią dyskretnego antysystemu. Od roku 2019 dr Zubkow jest członkiem Rady Naukowej Instytutu Literaturoznawstwa i Językoznawstwa UJK.

Ten obszar działalności Habilitanta również oceniam pozytywnie.

Wnioski ogólne. Dr Jewgienij Zubkow swoją działalnością naukową, dydaktyczną i organizacyjną wykazuje wysoki poziom kwalifikacji zawodowych, reprezentuje postawę mobilnego oraz aktywnego badacza, posiada głęboką wiedzę, rozległą erudycję, umiejętność uzasadnienia własnych myśli, poprawnego dyskutowania, przekonania o słuszności koncepcji naukowej, która jest całościowa i nowatorska, demonstruje zdolność naukowca do twórczego myślenia, odpowiedniego uogólniania i wnioskowania, posługuje się własnym metajęzykiem i stosuje założenia metodologiczne oparte na osiągnięciach językoznawstwa klasycznego i współczesnego. Autor rozprawy precyzyjnie sformułował założenia teoretyczne i określił wartość praktyczną badań, wnosząc tym samym wkład w rozwój teorii dyskursu przestępczego.

Biorąc pod uwagę cały przedłożony do oceny dorobek, stwierdzam, że dr Jewgienij Zubkow spełnia wymogi stawiane do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa.